

Διεθνές Γραφείο Εργασίας (ILO)

Ασφαλείς και υγιείς χώροι εργασίας
Κάνοντας την αξιοπρεπή εργασία πραγματικότητα

Η Έκθεση του ILO για την Παγκόσμια Ημέρα Υγείας και Ασφάλειας
στην Εργασία, Γενεύη, 2007

Διεθνές Γραφείο Εργασίας Γενεύη

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	3
1. Διεθνή πρότυπα εργασίας και θεμελιώδεις αρχές και δικαιώματα στην εργασία	5
Ένα πλαίσιο δράσης για την επαγγελματική ασφάλεια και υγεία	5
Επιθεώρηση Εργασίας	7
2. Αξιοπρεπής απασχόληση	8
Η σχέση ανάμεσα στην υγεία και ασφάλεια και τις διαφορετικές μορφές απασχόλησης.....	8
Η σχέση ανάμεσα στην υγεία και ασφάλεια και την παραγωγικότητα	9
3. Κοινωνική προστασία για όλους	12
Κουλτούρα εθνικής πολιτικής πρόληψης για την υγεία και στην ασφάλεια.....	12
ILO-OSH 2001.....	13
Σύγκριση των κυριότερων στοιχείων της προσέγγισης των Συστημάτων Διαχείρισης στην επαγγελματική υγεία και ασφάλεια σε επιχειρησιακό και εθνικό επίπεδο	13
Εκπαίδευση, κατάρτιση και πληροφόρηση	14
4. Τριμερής συμμετοχή και κοινωνικός διάλογος	15
Αποτελεσματική διαχείριση της επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας	16
Εταιρική κοινωνική ευθύνη και κοινωνικός διάλογος.....	17
5. Συμπέρασμα.....	18

Εισαγωγή

Στις 28 Απριλίου, θα πραγματοποιηθεί ο εορτασμός της Παγκόσμιας Ημέρας για την Υγεία και την Ασφάλεια στην Εργασία, που διοργανώνεται κάθε χρόνο από το Διεθνές Γραφείο Εργασίας (ILO). Κυβερνήσεις, εργοδότες και εργαζόμενοι θα προσπαθήσουν ενωμένοι να προβάλλουν τα οφέλη μιας ασφαλούς, υγιούς και αξιοπρεπούς εργασίας. Στις εκδηλώσεις ευαισθητοποίησης που θα πραγματοποιηθούν και αναμένεται να τις παρακολουθήσει πλήθος κόσμου, θα εκφωνηθούν λόγοι από Υπουργούς ενώ ειδικοί θα μιλήσουν για τις καλές πρακτικές. Σκοπός αυτών των εκδηλώσεων είναι η προβολή της σπουδαιότητας μιας ασφαλούς, υγιούς και αξιοπρεπούς εργασίας.

Η ασφαλής εργασία βρίσκεται στο κέντρο της Ατζέντας Αξιοπρεπούς Εργασίας του ILO. Η Ατζέντα παρουσιάζει τη στρατηγική του ILO για τον έλεγχο της παγκοσμιοποίησης, την προώθηση σταθερής ανάπτυξης, την εξάλειψη της φτώχειας και την εξασφάλιση ότι οι άνθρωποι μπορούν να εργαστούν σε ένα ασφαλές και αξιοπρεπές εργασιακό περιβάλλον. Η ασφαλής και υγιής εργασία¹ είναι απαραίτητη για την επίτευξη και των τεσσάρων στρατηγικών στόχων που συνθέτουν την Ατζέντα Αξιοπρεπούς Εργασίας και είναι:

1. διεθνή πρότυπα εργασίας και θεμελιώδεις αρχές και δικαιώματα στην εργασία
2. αξιοπρεπής απασχόληση
3. κοινωνική προστασία για όλους
4. τριμερής συμμετοχή και κοινωνικός διάλογος.

Πολλά από τα *διεθνή πρότυπα* που δημιουργήθηκαν από την ίδρυση του ILO το 1919, αφορούν σε θέματα που σχετίζονται με την επαγγελματική υγεία και ασφάλεια. Η *εργασία* μπορεί να είναι αξιοπρεπής μόνο όταν είναι υγιής και ασφαλής. Η επαγγελματική υγεία και ασφάλεια εντάσσεται απευθείας στην κατηγορία της *κοινωνικής προστασίας*. Επίσης ο αποτελεσματικός *κοινωνικός διάλογος* αποτελεί το κλειδί για τη δημιουργία ενός ασφαλούς και υγιούς εργασιακού περιβάλλοντος. Στην έκθεση αυτή θα αναπτυχθεί, με πιο λεπτομερή τρόπο, η θέση της επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας στην πραγματοποίηση της Ατζέντας Αξιοπρεπούς Εργασίας, σχετικά με κάθε ένα από τους παραπάνω τέσσερις στόχους.

Το 2005 υπολογίστηκε ότι παγκοσμίως, περίπου 2.200.000 άνθρωποι, πέθαναν κάθε χρόνο εξαιτίας επαγγελματικών ασθενειών και εργατικών ατυχημάτων², ποσοστό που αντιστοιχεί περίπου σε 10% αύξηση σε σχέση με προηγούμενες εκτιμήσεις. Περίπου 270.000.000 άνθρωποι από σοβαρούς τραυματισμούς και άλλοι 160.000.000 εργαζόμενοι υποφέρουν από μικρής ή μεγάλης διάρκειας ασθένειες που σχετίζονταν άμεσα με την εργασία. Το συνολικό κόστος αυτών των ατυχημάτων και των

¹ Ο όρος «υγιής εργασία» χρησιμοποιείται εδώ με την έννοια που καθορίζεται στη Συνθήκη της Επαγγελματικής Υγείας και Ασφάλειας, 1981 (No. 155) “(e) ο όρος υγεία, αναφορικά με την εργασία, δεν υποδεικνύει μόνο την απουσία της ασθένειας ή της αδυναμίας. Περιλαμβάνει επίσης εκείνα τα σωματικά και ψυχικά στοιχεία που επηρεάζουν την υγεία και σχετίζονται άμεσα με την ασφάλεια και υγιεινή στην εργασία”.

² *Introductory Report: Decent Work-Safe Work*, ILO: Geneva, 2005

ασθενειών, υπολογίζεται από το ILO, ότι ισοδυναμεί περίπου με το τέσσερα τοις εκατό του παγκόσμιου ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος, ποσό που είναι 20 φορές μεγαλύτερο από την επίσημη αναπτυξιακή βοήθεια. Ωστόσο, υπάρχει περιθώριο βελτίωσης της κατάστασης. Για παράδειγμα, στην Ταϊλάνδη ο αριθμός των ατυχημάτων από 40 ανά 1.000 εργάτες που ήταν το 1997, το 2004 μειώθηκε στο 29³.

Τα περισσότερα ατυχήματα, ωστόσο, μπορούν να αποτραπούν. Ισχυρά μέτρα πρόληψης, υποστηριζόμενα από κατάλληλες εκθέσεις και καλές πρακτικές επιθεώρησης και καθοδηγούμενα από τις Διεθνείς Συμβάσεις του ILO, τις Συστάσεις και τους Κώδικες Καλών Πρακτικών, πρέπει να εφαρμοστούν συστηματικά τόσο σε εθνικό όσο και σε επιχειρησιακό επίπεδο. Αυτή είναι η συστηματική προσέγγιση που ανέπτυξε το ILO σε μια νέα Διεθνή Σύμβαση που υιοθετήθηκε από το Διεθνές Συνέδριο Εργασίας τον Ιούνιο του 2006. Το Πλαίσιο Προαγωγής για τη Σύμβαση της Επαγγελματικής Υγείας και Ασφάλειας, 2006 (No. 187) θεσπίζει ένα πλαίσιο μέσα στο οποίο η επαγγελματική υγεία και ασφάλεια, μπορεί να προαχθεί. Στόχος του είναι η ενίσχυση των πολιτικών δεσμεύσεων για την ανάπτυξη, σε ένα τριμερές πλαίσιο εθνικών στρατηγικών:

- τη συνεχή βελτίωση της επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας για την πρόληψη των εργατικών ατυχημάτων, επαγγελματικών ασθενειών και θανάτων
- τη λήψη μέτρων για τη διαδοχική επίτευξη ενός ασφαλούς και υγιούς εργασιακού περιβάλλοντος, και
- την περιοδική μελέτη των μέτρων που θα πρέπει να ληφθούν για την επικύρωση⁴ σχετικών Διεθνών Συμβάσεων για την επαγγελματική υγεία και ασφάλεια του ILO.

Τονίζει επίσης τη σπουδαιότητα της διαρκούς προαγωγής μιας κουλτούρας πρόληψης της υγείας και ασφάλειας, όπως καθορίζεται στη Σύμβαση μέσα στην οποία:

«αναγνωρίζεται σε όλα τα επίπεδα το δικαίωμα σε ένα ασφαλές εργασιακό περιβάλλον, όπου οι κυβερνήσεις, οι εργοδότες και οι εργαζόμενοι συμμετέχουν ενεργά στη διασφάλιση ενός υγιούς και ασφαλούς εργασιακού περιβάλλοντος, διαμέσου ενός συστήματος καθορισμένων δικαιωμάτων, ευθυνών και υποχρεώσεων, όπου οι αρχές της πρόληψης αποτελούν ύψιστη προτεραιότητα.»

Μαζί με την Παγκόσμια Στρατηγική του ILO για την Επαγγελματική Υγεία και Ασφάλεια, που υιοθετήθηκε από το Διεθνές Συνέδριο Εργασίας του 2003, αυτή η νέα Σύμβαση αποτελεί το κλειδί στη μείωση των εργατικών ατυχημάτων και των

³ Βλέπε Chavalitnitikul, Chaiyuth: “Development of occupational safety and health management system in Thailand”, in Asian-Pacific Newsletter on Occupational Safety and Health 2 (12), July 2005: National occupational health and safety programmes and labour inspection.

⁴ Απαιτείται από τα κράτη-μέλη του ILO να υποβάλλουν κάθε Σύμβαση που υιοθετείται από το Διεθνές Συνέδριο Εργασίας στην αρμόδια εθνική αρχή τους για την θέσπιση της σχετικής νομοθεσίας ή άλλης δράσης, συμπεριλαμβανομένης της επικύρωσης. Η επικύρωση είναι μια επίσημη διαδικασία, μέσω της οποίας ένα κράτος δέχεται τη Σύμβαση ως ένα νόμιμο δεσμευτικό όργανο. Μόλις επικυρωθεί μια Σύμβαση, τότε η χώρα υπόκειται στο εποπτικό σύστημα του ILO που είναι αρμόδιο για τη διασφάλιση της εφαρμογής της Σύμβασης.

ασθενειών, συμβάλλοντας έτσι στην πραγματοποίηση της Ατζέντας Αξιοπρεπούς Εργασίας του ILO.

1. Διεθνή πρότυπα εργασίας και θεμελιώδεις αρχές και δικαιώματα στην εργασία

Τα διεθνή πρότυπα εργασίας για την επαγγελματική υγεία και ασφάλεια, αποτελούν σημαντικά εργαλεία για τις κυβερνήσεις, τους εργοδότες και τους εργαζόμενους για την καθιέρωση προτύπων με στόχο τη βελτίωση των συνθηκών ασφάλειας στην εργασία. Τα πρότυπα είναι νομικά όργανα, τα οποία μπορούν να έχουν τη μορφή των Συμβάσεων ή Συστάσεων, που καθορίζονται από τα μέρη που απαρτίζουν το ILO (κυβερνήσεις, εργοδότες και εργαζόμενοι) προβάλλοντας τις βασικές αρχές και τα δικαιώματα στην εργασία. Το ILO έχει υιοθετήσει περισσότερα από 40 πρότυπα και πάνω από 40 Κώδικες Καλών Πρακτικών, οι οποίοι αφορούν την επαγγελματική υγεία και ασφάλεια. Εκτός από τη Σύμβαση της Επαγγελματικής Υγείας και Ασφάλειας, 1981 (No. 155) και τη Σύμβαση των Υπηρεσιών Επαγγελματικής Υγείας, 1985 (No. 161) που καλύπτουν τις κεντρικές έννοιες της επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας, υπάρχουν επίσης Συμβάσεις για την προστασία απέναντι σε συγκεκριμένους κινδύνους όπως και Συμβάσεις για την υγεία και ασφάλεια σε συγκεκριμένους κλάδους οικονομικών δραστηριοτήτων. Υπάρχει μια λίστα από τις Συμβάσεις του ILO που σχετίζονται με την επαγγελματική υγεία και ασφάλεια στο Παράρτημα 1*.

Για την επίβλεψη της εφαρμογής των προτύπων εργασίας του ILO, υπάρχει ένα σύστημα από εποπτικούς φορείς που απαρτίζουν την Επιτροπή για την Εφαρμογή των Συμβάσεων και των Συστάσεων και την Επιτροπή για την Εφαρμογή των Προτύπων. Εξετάζουν τακτικά την εφαρμογή των διεθνών προτύπων εργασίας στα κράτη - μέλη του ILO. Διαδικασίες αντιπροσώπευσης και παραπόνων μπορούν να κινηθούν απέναντι στα κράτη που δεν συμμορφώνονται με τις συμβάσεις που επικύρωσαν.

Ένα πλαίσιο δράσης για την επαγγελματική ασφάλεια και υγεία

Τον Ιούνιο του 2006, το Διεθνές Συνέδριο Εργασίας υιοθέτησε το Πλαίσιο Δράσης για τη Σύμβαση της Επαγγελματικής Υγείας και Ασφάλειας (No 187). Ως Σύμβαση πλαίσιο, είναι σχεδιασμένη να παρέχει μια συνεκτική και συστηματική αντιμετώπιση της επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας. Το Πλαίσιο Δράσης, μπορεί επίσης να λειτουργήσει για την προώθηση της αναγνώρισης των υπαρχουσών Συμβάσεων, όπως αυτές που αναφέρονται παρακάτω.

Η νέα Σύμβαση απαιτεί από τα κράτη - μέλη να συμβάλλουν στη διαρκή βελτίωση των συνθηκών υγείας και ασφάλειας στην εργασία, προκειμένου να προληφθούν οι επαγγελματικές ασθένειες, τα εργατικά ατυχήματα και οι θάνατοι. Προβλέπει τρία βασικά εργαλεία για την επίτευξη αυτού του σκοπού:

1. εθνική πολιτική

2. εθνικό σύστημα
3. εθνικό πρόγραμμα

* Τα Παραρτήματα διατίθενται στο πρωτότυπο κείμενο

Σύμφωνα με τη Σύμβαση, η εθνική *πολιτική* θα πρέπει να έχει ως στόχο την προαγωγή ενός ασφαλούς και υγιούς εργασιακού περιβάλλοντος. Η διάδοσή της είναι εξασφαλισμένη από μια υποδομή γνωστή ως εθνικό *σύστημα* για την επαγγελματική υγεία και ασφάλεια. Το σύστημα θα πρέπει να απαρτίζεται από θεσμικούς μηχανισμούς, όπως νόμους, κανονισμούς και αρμόδιες αρχές, καθώς επίσης και από δραστηριότητες όπως η παροχή τριμερούς συμμετοχής και τεχνικής πληροφόρησης και ενημέρωσης, κατάρτισης και εκπαίδευσης, υπηρεσιών επαγγελματικής υγείας, έρευνας και τη συλλογή δεδομένων όσον αφορά στα ατυχήματα και τις ασθένειες. Βάση αυτών, θα πρέπει να αναπτυχθεί ένα εθνικό *πρόγραμμα*, που θα αποτελείται από ένα προκαθορισμένο χρονικό πλαίσιο, προτεραιότητες και μέσα δράσης, με στόχο τη βελτίωση της επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας και κυρίως ορισμένα μέσα για την εκτίμηση της προόδου⁵.

Το δικαίωμα στην οργάνωση και τη σύσταση σωματείων εργοδοτών και εργαζομένων αποτελεί τη βασική προϋπόθεση για υγιείς συλλογικές διαπραγματεύσεις και κοινωνικό διάλογο. Ο Σεβασμός της Ελευθερίας των Σωματείων και Προστασίας τους, 1948 (No. 87) και το Δικαίωμα στις Συλλογικές Διαπραγματεύσεις, 1949 (No. 98) αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για ένα επιτυχημένο διάλογο με τους κοινωνικούς εταίρους.

Η πολιτική, το σύστημα και το πρόγραμμα θα πρέπει να αναπτυχθούν σε συνεννόηση με τους αντιπροσώπους των εργοδοτών και των εργαζομένων, λαμβάνοντας υπόψη τις αρχές όπως αυτές καθορίζονται στα πρότυπα του ILO. Οι συνοδευτικές Συστάσεις προς την νέα Σύμβαση (το Πλαίσιο Προώθησης για τη Σύσταση της Επαγγελματικής Υγείας και Ασφάλειας, 2006 (No. 197)) περιέχουν περισσότερες επεξηγήσεις όσον αφορά στις εθνικές πολιτικές, τα συστήματα, τα προγράμματα και τα προφίλ⁶. Επίσης προτρέπουν τα κράτη μέλη, να λάβουν υπόψη τα όργανα του ILO που σχετίζονται με το Πλαίσιο Προώθησης για την Επαγγελματική Υγεία και Ασφάλεια, όπως παραθέτονται στο Παράρτημα των Συστάσεων⁷.

Πολλές χώρες, διαθέτουν ήδη στοιχεία της συστηματικής προσέγγισης, όπως αναφέρονται στη Σύμβαση, δείχνοντας πως τα προτεινόμενα μέτρα βασίζονται σε προηγούμενες εμπειρίες (βλέπε τα πλαίσια που αναφέρονται στη Σιγκαπούρη και το Καζακστάν). Συστηματοποιώντας με αυτό τον τρόπο την επαγγελματική υγεία και ασφάλεια σε εθνικό επίπεδο, οι χώρες θα μπορούν να διαχειριστούν από κοινού τα συγκεκριμένα θέματα και να χρησιμοποιούν τους λιγοστούς πόρους με πιο αποτελεσματικό τρόπο. Η βελτίωση του δικτύου των υπηρεσιών επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας, θα συμβάλλει στη δημιουργία ενός αξιοπρεπούς εργασιακού

⁵ Για περισσότερες πληροφορίες, παρακαλείσθε να ανατρέξετε στο πλήρες κείμενο της Σύμβασης στο Παράρτημα 2. Το κείμενο υπάρχει στην βάση δεδομένων ILOLEX, που είναι διαθέσιμη στο <http://www.ilo.org/ilolex/index.htm>

⁶ Το πλήρες κείμενο της Σύστασης βρίσκεται στο Παράρτημα 3. Υπάρχει επίσης στη βάση δεδομένων ILOLEX, που είναι διαθέσιμη στο <http://www.ilo.org/ilolex/index.htm>

⁷ Ο κατάλογος αυτός εμφανίζεται στο Παράρτημα 1 αυτής της έκθεσης.

περιβάλλοντος, που σημαίνει πως όλο και περισσότεροι εργαζόμενοι θα δουλεύουν με ασφάλεια.

Καλές πρακτικές στη Σιγκαπούρη

Το Υπουργείο Ανθρώπινου Δυναμικού της Σιγκαπούρης, δημιούργησε πρόσφατα ένα νέο πλαίσιο επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας, με απόλυτο στόχο την εξάλειψη των θανάτων που σχετίζονται με την εργασία. Βραχυπρόθεσμα, σκοπεύει πρώτα να μειώσει τους θανάτους που αποδίδονται στην εργασία κατά το ένα τρίτο σε πέντε χρόνια και κατόπιν στο μισό σε μια δεκαετία ή και νωρίτερα. Για να επιτευχθεί αυτό, έχει δημιουργήσει ένα νέο Νόμο Επαγγελματικής Υγείας και Ασφάλειας (Μάρτιος 2006), ο οποίος υποχρεώνει τις εταιρείες να θεσπίσουν ένα σύστημα διαχείρισης της επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας, να προσδιορίσουν και να διαχειριστούν τους κινδύνους στην εργασία και να καλλιεργήσουν μια κουλτούρα πρόληψης. Επίσης ενισχύοντας το θεσμό της Επιθεώρησης Εργασίας, η Σιγκαπούρη δημιούργησε μια Συμβουλευτική Επιτροπή Επαγγελματικής Υγείας και Ασφάλειας, αποτελούμενη από εκπροσώπους των μεγαλύτερων βιομηχανιών, σωματείων και ακαδημιών προκειμένου να ενδυναμώσουν τη βιομηχανική αυτορύθμιση. Η Σιγκαπούρη, επίσης, γιορτάζει την Εβδομάδα Επαγγελματικής Υγείας και Ασφάλειας κάθε χρόνο στα τέλη Απριλίου, για να συμπίπτει χρονικά με την Παγκόσμια Ημέρα Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασία του ILO, στις 28 Απριλίου.

Εφαρμογή της Σύμβασης 187 στο Καζακστάν

Εμπνευσμένο από τη συστηματική προσέγγιση του ILO, το Καζακστάν ζήτησε συμβουλές προκειμένου να εκσυγχρονίσει το νόμο για την επαγγελματική υγεία και ασφάλεια και να αναπτύξει το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας. Το Μάρτιο του 2004, υιοθετήθηκε από το κοινοβούλιο ένας νέος νόμος για την επαγγελματική υγεία και ασφάλεια. Βασιζόμενος σε ένα εθνικό προφίλ επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας, το σχετικό εθνικό πρόγραμμα για τα έτη 2005-07, εγκρίθηκε κατόπιν τριμερών διαβουλεύσεων. Το πρόγραμμα έχει στόχο την εφαρμογή ενός συστήματος διαχείρισης της επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας (ILO-OSH 2001) στις επιχειρήσεις, προκειμένου να μειωθεί το ποσοστό των εργατικών ατυχημάτων κατά 3% και η απώλεια των εργατοωρών κατά 5% πριν το 2007. Το 2005, προσκλήθηκε το ILO να διεξάγει έναν έλεγχο στις υπηρεσίες της Επιθεώρησης Εργασίας, οι συστάσεις του οποίου ήδη εφαρμόζονται. Το Καζακστάν, σε συνεργασία με το ILO, κάλεσε τις χώρες της Κεντρικής Ασίας να συμμετέχουν σε ετήσια τριμερή σεμινάρια για ανταλλαγή εμπειριών. Το πιο πρόσφατο, το οποίο πραγματοποιήθηκε το Νοέμβριο του 2006, εστίασε στη Σύμβαση Υγείας και Ασφάλειας στις Κατασκευές, 1988 (No. 167), την οποία το Καζακστάν σκοπεύει να επικυρώσει στις αρχές του 2007. Το Πλαίσιο Προώθησης της Σύμβασης για την Επαγγελματική Υγεία και Ασφάλεια, 2006 (No. 187) βρίσκεται στη διαδικασία επικύρωσης. Το Καζακστάν προωθεί ενεργά την Παγκόσμια Ημέρα Υγείας και Ασφάλειας που γιορτάζεται στις 28 Απριλίου με εκδηλώσεις σε όλη τη χώρα, με τηλεοπτικά στους και προβολή ταινιών με θέμα την ασφάλεια, τόσο στη καζακική γλώσσα όσο και στη ρωσική.

Επιθεώρηση Εργασίας

Ωστόσο, μπορεί να σχεδιαστούν σωστά πρότυπα, πολιτικές, συστήματα και προγράμματα, που όμως χωρίς την κατάλληλη εφαρμογή υπάρχει φόβος να μην εφαρμοστούν ποτέ. Η Επιθεώρηση Εργασίας παίζει ένα σημαντικό ρόλο στην

εφαρμογή αυτών των προτύπων, των πολιτικών, των συστημάτων και των προγραμμάτων, καθώς μπορεί είτε να ενισχύσει τη δράση στη βάση της, είτε να αναγνωρίσει τυχόν ελλείμματα και τρόπους επίλυσης τυχόν προβλημάτων. Μπορεί επίσης να χρησιμοποιήσει αποτρεπτικά μέσα για την ενίσχυση της σωστής εφαρμογής.

Τόσο οι αντιπρόσωποι των εργοδοτών όσο και των εργαζομένων, συμφωνούν πως μια αποτελεσματική Επιθεώρηση Εργασίας, θα συμβάλλει θετικά στην υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων. Αποτελεί αναπόσπαστο μέρος ενός εθνικού συστήματος υγείας και ασφάλειας και λειτουργεί καλύτερα ως μέρος μιας τριμερούς προσέγγισης στις εργασιακές σχέσεις και με τον τρόπο αυτό συμβάλλει στην Ατζέντα Αξιοπρεπούς Εργασίας.

2. Αξιοπρεπής απασχόληση

Η επίλυση του προβλήματος της φτώχειας είναι ένα από τα πιο σημαντικά μέρη της Ατζέντας Αξιοπρεπούς Εργασίας του ILO και η βελτίωση των συνθηκών εργασίας μπορεί να συμβάλει σημαντικά σε αυτό. Αρκετοί από τους πιο φτωχούς εργαζόμενους παγκοσμίως, εργάζονται κάτω από τις πιο ανθυγιεινές και επικίνδυνες συνθήκες. Η βελτίωση αυτής της κατάστασης, θα συμβάλει αρκετά στη βελτίωση της ζωής τους, καθώς επίσης και στην αύξηση της παραγωγικότητας. Η ενότητα αυτή διερευνά τα οφέλη της ασφαλούς, υγιούς και αξιοπρεπούς εργασίας τόσο σε ατομικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο τοπικής και εθνικής οικονομίας.

Η σχέση ανάμεσα στην υγεία και ασφάλεια και τις διαφορετικές μορφές απασχόλησης

Η πρόσφατη ανάπτυξη των διαφόρων μορφών απασχόλησης, όπως η εργασία από το σπίτι, η σύναψη συμβολαίων με εξωτερικούς συνεργάτες ή συμβολαίων μερικής απασχόλησης, επέφερε αλλαγές στις συνθήκες εργασίας. Αναφορικά με την υγεία και την ασφάλεια, κάτι τέτοιο μπορεί να σημαίνει λιγότερες παροχές και περισσότερα ατυχήματα⁸. Ωστόσο, με την κατάλληλη εκπαίδευση, την επίγνωση των δικαιωμάτων των εργαζομένων και την καλύτερη εφαρμογή των συστημάτων διαχείρισης της επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας, είναι πιθανή η βελτίωση της τρέχουσας κατάστασης.

Οι κυριότερες ομάδες εργαζομένων είναι τρεις: εργαζόμενοι με επισφαλή απασχόληση, με άτυπη απασχόληση και σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις (MME). Πολλοί από αυτούς βρίσκονται στη χαμηλότερη κλίμακα εισοδήματος. Ωστόσο, σε μερικές περιπτώσεις, καταβάλλεται το «επίδομα ανθυγιεινής εργασίας». Σε αυτή την περίπτωση, αντί να απομακρύνεται ο κίνδυνος, οι εργαζόμενοι αμείβονται επιπλέον με ένα επίδομα για τις επικίνδυνες συνθήκες εργασίας. Σε τέτοιου είδους περιπτώσεις,

⁸ Βλέπε Dorman, Peter: *The Economics of Safety, Health, and Well-Being at Work: An Overview*. Geneva, 2000.

αν δεν απομακρύνεται ο κίνδυνος, είναι σημαντικό να προστατεύονται επαρκώς οι εργαζόμενοι και να εκπαιδεύονται έτσι ώστε να μπορούν να αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο αυτό.

Οι εργαζόμενοι που ανήκουν στις παραπάνω ομάδες, συχνά διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο σε σχέση με τους συναδέλφους τους σε άλλες μορφές απασχόλησης. Αυτό οφείλεται συχνά στην έλλειψη εκπαίδευσης, την άγνοια των κινδύνων και των δικαιωμάτων τους και η κατάσταση γενικά επιδεινώνεται από τη γενική απουσία της αντίληψης της ασφάλειας στην κοινωνία. Ανάμεσα στους ανεπίσημους εργαζόμενους, οι οποίοι είναι επίσης αποτέλεσμα της ευρύτερης φτώχειας, οι ανθυγιεινές συνθήκες ζωής (που αποτελούν συχνά και συνθήκες εργασίας) είναι επιπρόσθετοι παράγοντες κινδύνου.

Όσον αφορά στη βελτίωση των συνθηκών εργασίας των εργαζομένων αυτών, καθοδήγηση και κατάρτιση παρέχουν τρία προγράμματα του ILO: το πρόγραμμα Work Improvements in Small Enterprises (WISE) και τα συναφή προγράμματα Work Improvement in Neighbourhood Development (WIND) για τις αγροτικές κοινότητες και Work Improvements for Safe Homes (WISH) για εργαζόμενους από το σπίτι. Στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, η χρήση των συστημάτων διαχείρισης της επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένου του ρόλου κλειδιού που έχουν τα εργατικά συνδικάτα, μπορούν να συμβάλουν στη βελτίωση της κατάστασης.

Η σχέση ανάμεσα στην υγεία και ασφάλεια και την παραγωγικότητα

Το ILO διατηρούσε πάντα την πεποίθηση πως η ασφαλής και υγιής εργασία συμβάλλει στη βελτίωση της παραγωγικότητας και κατά συνέπεια στη μείωση της φτώχειας.

Οι άσχημες συνθήκες επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας, μειώνουν την παραγωγικότητα επειδή τα εργατικά ατυχήματα και οι επαγγελματικές ασθένειες κοστίζουν αρκετά και μπορεί να έχουν σοβαρές, άμεσες ή έμμεσες, συνέπειες στη ζωή των εργαζομένων, των οικογενειών τους και των εργοδοτών. Το κόστος αυτό συνοψίζεται στον παρακάτω πίνακα:

Παραδείγματα άμεσων ή έμμεσων συνεπειών από τα εργατικά ατυχήματα και τις επαγγελματικές ασθένειες σε επιχειρησιακό επίπεδο

Άμεσες συνέπειες

- Δυσλειτουργία της επιχείρησης και συνεχής μείωση της παραγωγικότητας ως αποτέλεσμα της απουσίας τους εργαζόμενου
- Απώλεια μισθών του εργαζόμενου και πιθανό κόστος επανεκπαίδευσης για διαφορετική εργασία
- Κόστος πρώτων βοηθειών, ιατρικής περίθαλψης και αποκατάστασης
- Κόστος ασφάλειας και πιθανή αύξηση των ασφαλιστρών
- Κόστος αποζημίωσης
- Πιθανά πρόστιμα και νομικές διώξεις ως επακόλουθο του ατυχήματος/ασθένειας

- Αντικατάσταση ή επισκευή τυχόν κατεστραμμένου εξοπλισμού

Έμμεσες συνέπειες

- Χρόνος διαχείρισης των επακόλουθων ερευνών, ίσως μαζί με τις αρμόδιες αρχές (π.χ. Επιθεώρηση Εργασίας) και άλλων κρατικών οργάνων
- Κόστος επανεκπαίδευσης άλλου εργαζόμενου ή πρόσληψη αντικαταστάτη
- Χαμηλή δυνατότητα απασχόλησης του εργαζόμενου μακροπρόθεσμα λόγω του τραυματισμού
- «Ανθρώπινο κόστος» - απώλεια της ποιότητας ζωής και εν γένει της ευημερίας
- Μείωση κινήτρου για εργασία και πτώση του ηθικού, αύξηση τάσης για απουσιασμό
- Στιγματισμός της εταιρείας και δημιουργία κακών σχέσεων με τους πελάτες και το κοινό γενικότερα
- Περιβαλλοντική ρύπανση (π.χ. από ατυχήματα με χημικές ουσίες)⁹

Αντίθετα, ένα καλό σύστημα επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας συμβάλλει θετικά στην παραγωγικότητα, τόσο σε επιχειρησιακό όσο και εθνικό επίπεδο. Μια μελέτη που πραγματοποιήθηκε από το Health and Safety Executive (HSE), το βρετανικό τριμερές ινστιτούτο επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας, κατάφερε να παρουσιάσει τα ευεργετικά αποτελέσματα σε 20 μεγάλες επιχειρήσεις. Τα αποτελέσματα της μελέτης συνοψίζονται στον ακόλουθο πίνακα:

Το ζήτημα της υγείας και της ασφάλειας - Περιπτώσεις μελετών (case studies) που διεξήχθησαν από το βρετανικό ινστιτούτο HSE: Αποτίμηση ωφελειών.

Παίρνοντας δραστικά μέτρα για την πρόληψη των ατυχημάτων και των ασθενειών, πολλές επιχειρήσεις ευεργετήθηκαν σε περίοδο ενός ή δυο χρόνων, συμπεριλαμβανομένων:

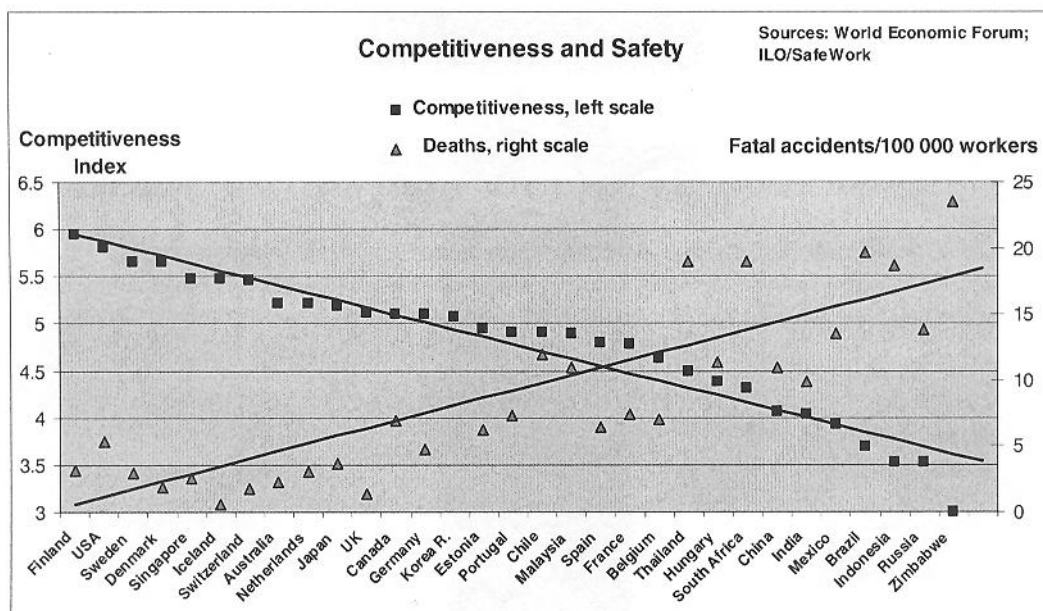
- της σημαντικής μείωσης της συχνότητας κρουσμάτων απουσιασμού
- της βελτίωσης της παραγωγικότητας
- της εξοικονόμησης σημαντικού χρηματικού ποσού μέσω της καλύτερης συντήρησης των εγκαταστάσεων
- της σημαντικής μείωσης των αιτημάτων αποζημίωσης και ασφαλιστικών δαπανών
- της βελτίωσης των σχέσεων με τους πελάτες και τους προμηθευτές καθώς επίσης της «εικόνας» και της φήμης της εταιρείας
- της βελτίωσης της ψυχικής υγείας των εργαζομένων, με άνοδο του ηθικού και της συγκέντρωσης στην εργασία
- της βελτίωσης στο θέμα της επίσχεσης της εργασίας¹⁰

⁹ ILO's Governing Body Paper GB.295/ESP/3, March 2006: Occupational Safety and Health: Synergies between security and productivity.

¹⁰ Βασιζόμενο στον πίνακα του ILO's Governing Body Paper GB.295/ESP/3, March 2006: Occupational Safety and Health: Synergies between security and productivity

Ενώ η μελέτη αυτή καλύπτει τις μεγαλύτερες εταιρείες, η παραγωγικότητα στις μικρότερες επιχειρήσεις και την άτυπη οικονομία μπορεί να αυξηθεί διαμέσου της εισαγωγής απλών και ολιγοδάπανων μέτρων που σχετίζονται με την επαγγελματική υγεία και ασφάλεια. Κάτι τέτοιο μπορεί να περιλαμβάνει μέτρα όπως είναι η εμπλοκή, η συζήτηση και οι συμβουλές μεταξύ των εργαζομένων και των αντιπροσώπων τους και η βελτίωση σε θέματα φωτισμού στο χώρο εργασίας, η σωστή διοίκηση και η εργονομία¹¹.

Σε εθνικό επίπεδο, η σύγκριση της εθνικής ανταγωνιστικότητας και των επιπέδων ασφάλειας στην εργασία, δείχνει εμφανώς ότι η βελτίωση της υγείας και της ασφάλειας οδηγούν στην αύξηση της εθνικής παραγωγικότητας. Στο παρακάτω γράφημα, φαίνεται ότι οι πιο ανταγωνιστικές οικονομίες έχουν τα καλύτερα στοιχεία επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας και αντιστρόφως.

Συνεπώς, οι καλές πρακτικές επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας, συμβάλλουν στην Ατζέντα Αξιοπρεπούς Εργασίας, βελτιώνοντας την παραγωγικότητα σε εθνικό επίπεδο καθώς επίσης και σε επίπεδο επιχειρήσεων ή οργανισμών.

¹¹ ILO's Governing Body Paper GB.295/ESP/3, March 2006: Occupational Safety and Health: Synergies between security and productivity. Τα προγράμματα WISE και WIND του ILO έχουν συμβάλει αποτελεσματικά στην παροχή ουσιαστικής βοήθειας στη βελτίωση της επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και στην άτυπη οικονομία. Ανατρέξτε στις ιστοσελίδες τους για περισσότερες πληροφορίες:

<http://www.ilo.org/public/english/protection/condtrav/workcond/wise/wise.htm>

<http://www.ilo.org/public/english/protection/condtrav/workcond/agriwork/agricult.htm>

3. Κοινωνική προστασία για όλους

Για το ILO, η κοινωνική προστασία έχει ευρεία διάσταση. Αντιστοιχεί σε ένα σύνολο εργαλείων, οργάνων και πολιτικών οι οποίες, μέσω της κυβερνητικής δράσης και του διαρκούς κοινωνικού διαλόγου, στοχεύουν σε ένα ασφαλές εργασιακό περιβάλλον τόσο για τις γυναίκες όσο και για τους άντρες, το οποίο να επιτρέπει πρόσβαση σε επαρκείς κοινωνικές και ιατρικές υπηρεσίες και να αποζημιώνει επαρκώς σε περίπτωση μείωσης ή απώλειας εισοδήματος, είτε αν αυτή οφείλεται σε ασθένεια, ανεργία, μητρότητα, αναπηρία, απώλεια του στηρίγματος της οικογένειας είτε γηρατειών. Ως τέτοια, η επαγγελματική υγεία και ασφάλεια κατέχει μια κεντρική θέση μέσα στα πλαίσια της κοινωνικής προστασίας.

Κουλτούρα εθνικής πολιτικής πρόληψης για την υγεία και στην ασφάλεια

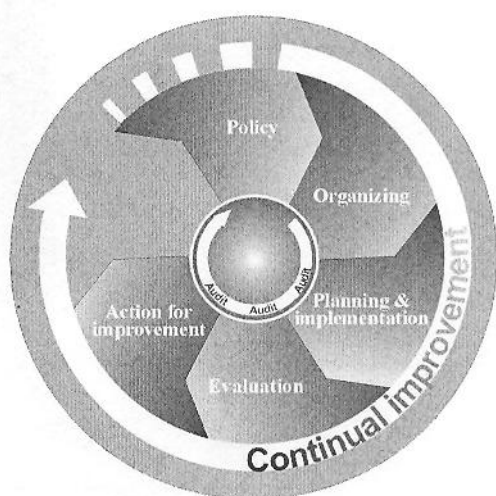
Η παροχή αποτελεσματικών μέτρων επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας, αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της κοινωνικής προστασίας. Ένας καλός τρόπος για να εξασφαλιστεί ότι τα μέτρα αυτά δεν εφαρμόζονται απλά, αλλά γίνονται και αντικείμενο σεβασμού, είναι η εγκαθίδρυση μιας κουλτούρας εθνικής πολιτικής πρόληψης για την υγεία και στην ασφάλεια όπως αυτή καθορίζεται στην Εισαγωγή.

Η οικοδόμηση και η διατήρηση μιας «κουλτούρας εθνικής πολιτικής πρόληψης υγείας και ασφάλειας» σημαίνει ανάπτυξη της γενικής συνείδησης, γνώση και κατανόηση της αντίληψης του κινδύνου, έναρξη από την ηλικία της βασικής εκπαίδευσης και συνέχιση καθόλη τη διάρκεια της επαγγελματικής ζωής. Μια τέτοια κουλτούρα απαιτεί την ανάπτυξη πρακτικών που συμβάλλουν στην πρόληψη και τον έλεγχο των κινδύνων σε όλα τα επίπεδα. Θα πρέπει να περιλαμβάνει την προαγωγή της ασφάλειας και τη γνώση εμπειριών από το παρελθόν. Μπορεί να βελτιωθεί σημαντικά από μια δυναμική πολιτική με ουσιαστικές δεσμεύσεις σε υψηλά πρότυπα επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας. Μια τέτοια κουλτούρα μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία αξιοπρεπών εργασιών, ενθαρρύνοντας το σεβασμό απέναντι στην ασφάλεια των εργαζομένων και την αξιοπρέπειά τους.

Η Σύσταση του Πλαισίου Προώθησης της Επαγγελματικής Υγείας και Ασφάλειας (No. 197) για την ανάπτυξη μιας κουλτούρας εθνικής πολιτικής πρόληψης για την υγεία και ασφάλεια, προτείνει οι κυβερνήσεις, οι εργοδοτικές και οι εργατικές οργανώσεις να αναζητήσουν τρόπους αφύπνισης μέσω εθνικών εκστρατειών, προάγοντας την εκπαίδευση και την κατάρτιση, ανταλλάσσοντας στατιστικές υγείας, διευκολύνοντας τη συνεργασία, προάγοντας κοινές επιτροπές υγείας και ασφάλειας ορίζοντας τους αντιπροσώπους υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων, καθώς επίσης να θέσει περιορισμούς στις μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις όσον αφορά στην εφαρμογή πολιτικών υγείας και ασφάλειας.

ILO-OSH 2001

Προκειμένου να επιτευχθεί ένα υγιές και ασφαλές εργασιακό περιβάλλον σε όλα τα επίπεδα, το ILO ανέπτυξε τις Οδηγίες των Συστημάτων Διαχείρισης της Επαγγελματικής Υγείας και Ασφάλειας (ILO-OSH 2001). Οι οδηγίες αυτές παρέχουν στους εργοδότες ένα συστηματικό εργαλείο για την προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους και τη μείωση των εργατικών ατυχημάτων, των επαγγελματικών ασθενειών και των θανάτων. Αντιπροσωπεύουν αξίες του ILO, όπως είναι η τριμερής συμμετοχή και τα σχετικά διεθνή πρότυπα για την επαγγελματική υγεία και ασφάλεια. Οι Οδηγίες των Συστημάτων Διαχείρισης περιλαμβάνουν πέντε βασικά βήματα: πολιτική, οργάνωση, σχεδιασμό και εφαρμογή, εκτίμηση και δράση για βελτίωση.

Στην νέα Σύμβαση, αυτά τα βήματα αντιμετωπίζονται σε εθνικό επίπεδο, για να σχηματίσουν τα τρία βασικά εργαλεία της Σύμβασης: την εθνική πολιτική, το εθνικό σύστημα και το εθνικό πρόγραμμα. Ο ακόλουθος πίνακας παρουσιάζει πως τα στοιχεία προσέγγισης των Συστημάτων Διαχείρισης συγκρίνονται με την εθνική προσέγγιση της Σύμβασης του Πλαισίου Προώθησης της Επαγγελματικής Υγείας και Ασφάλειας, 2006 (No. 187):

Σύγκριση των κυριότερων στοιχείων της προσέγγισης των Συστημάτων Διαχείρισης στην επαγγελματική υγεία και ασφάλεια σε επιχειρησιακό και εθνικό επίπεδο

Επιχειρησιακό επίπεδο	Εθνικό επίπεδο
Καθορισμός πολιτικής επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας μέσα σε μια επιχείρηση	Καθορισμός εθνικής πολιτικής επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας
Θέσπιση οργάνωσης και αρμοδιοτήτων μέσα σε μια επιχείρηση	Θέσπιση και σταδιακή ανάπτυξη ενός εθνικού συστήματος επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας

Σχεδιασμός και εφαρμογή των στοιχείων ενός συστήματος διαχείρισης της επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας	Σύσταση και εφαρμογή εθνικών προγραμμάτων επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας
Εκτίμηση και επανεξέταση εκτέλεσης μέσα σε μια επιχείρηση	Επανεξέταση εθνικών προγραμμάτων επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας
Λήψη δράσης για συνεχή βελτίωση	Σύσταση νέων εθνικών προγραμμάτων επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας για συνεχή βελτίωση

Εκπαίδευση, κατάρτιση και πληροφόρηση

Η εκπαίδευση, η κατάρτιση και η πληροφόρηση αποτελούν θεμελιώδη στοιχεία στην προαγωγή της επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας. Ο συνδυασμός κατάλληλης και επαρκούς εκπαίδευσης, κατάρτισης και πληροφόρησης, οδηγεί σε θετικές αλλαγές στο εργασιακό περιβάλλον προς όφελος όλων: των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και της κοινωνίας συνολικά.

Η μετακίνηση από τη θεωρία στην πράξη, αποτελεί ένα κρίσιμο βήμα στη δημιουργία ενός πιο υγιούς και ασφαλούς εργασιακού περιβάλλοντος. Βασισμένες στην κατάλληλη πληροφόρηση και σχεδιασμένες για συνεχή ανάπτυξη, οι προσπάθειες εκπαίδευσης και κατάρτισης θα πρέπει να εστιάζονται στην ενσωμάτωση πρακτικών υγείας και ασφάλειας σε όλες τις δραστηριότητες μιας επιχείρησης. Θα πρέπει να ενισχυθούν οι θετικές πρακτικές. Νέες ή αναθεωρημένες πρακτικές, οι οποίες ωφελούν τους εργαζόμενους αλλά και την επιχείρηση ή τον οργανισμό, ίσως να πρέπει να καθιερωθούν, αντανακλώντας σύγχρονη πληροφόρηση και καλές πρακτικές.

Οι κυβερνήσεις, οι εργοδότες και οι εργαζόμενοι θα πρέπει να δεσμευτούν στο θέμα της διάδοσης θεμάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και δια βίου μάθησης. Οι κυβερνήσεις επενδύοντας και δημιουργώντας εκείνες τις συνθήκες που θα συμβάλουν στη βελτίωση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης σε όλα τα επίπεδα. Οι επιχειρήσεις εκπαιδεύοντας τους εργαζόμενούς τους και οι εργαζόμενοι κάνοντας χρήση των ευκαιριών εκπαίδευσης, κατάρτισης και δια βίου μάθησης.

Οι κυβερνήσεις, οι εργοδότες και οι εργαζόμενοι θα πρέπει να έχουν έναν άμεσο ρόλο στη δόμηση επιδιώξεων, σκοπών και μεθόδων μάθησης. Θα πρέπει να ενταχθούν οι πολιτισμικοί, κοινωνικοί, οικονομικοί και περιβαλλοντικοί παράγοντες στα σχέδια εκπαίδευσης και κατάρτισης. Το αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας θα καθορίσει αν η πληροφόρηση θα μετατρέπεται σε δράση η οποία με τη σειρά της θα δημιουργήσει ένα ασφαλέστερο και πιο υγιές εργασιακό περιβάλλον.

Οι οδηγίες ILO-OSH 2001, τονίζουν την ανάγκη για εκπαίδευση και κατάρτιση στον τομέα της επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας. Ειδικότερα, τονίζουν πως όλα τα μέλη ενός οργανισμού ή μιας επιχείρησης θα πρέπει να λαμβάνουν την κατάλληλη εκπαίδευση και ότι αυτή η εκπαίδευση θα πρέπει να ανανεώνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα. Όπως η έρευνα και η τεχνολογία προοδεύει, έτσι και η πληροφόρηση και οι πρακτικές από προηγούμενη εκπαίδευση μπορεί να είναι ξεπερασμένες ή απλά να έχουν ξεχαστεί. Οι Οδηγίες, συστήνουν επίσης, η εκπαίδευση που παρέχεται στους καταρτιζόμενους να είναι δωρεάν και να πραγματοποιείται σε εργάσιμες ώρες, όπου

αυτό είναι δυνατό. Οι εργοδότες έχουν το καθήκον να παρέχουν επαρκή εκπαίδευση και οι εργαζόμενοι να παρακολουθούν τα μαθήματα και να εφαρμόζουν τη γνώση που λαμβάνουν.

Όσον αφορά στην πληροφόρηση, η πρόσβαση σε υψηλής ποιότητας πληροφόρηση με την κατάλληλη μορφή, είναι σε αρκετές περιπτώσεις η βασική προϋπόθεση για πρακτικές υγείας και ασφάλειας, μέτρα και πολιτική. Τα πιο σημαντικά είδη πληροφόρησης που χρειάζονται οι εργαζόμενοι και όσοι εμπλέκονται σε θέματα οργάνωσης και ασφάλειας είναι τα ακόλουθα:

- εθνική και υπερεθνική νομοθεσία, διεθνή πρότυπα εργασίας και κατευθυντήρια έγγραφα για την εφαρμογή όλων αυτών
- κατευθυντήρια έγγραφα σε θέματα καλών πρακτικών επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας, τεχνικά πρότυπα, πληροφοριακά έγγραφα
- στατιστικές ατυχημάτων και ασθενειών σε εθνικό και διεθνές επίπεδο
- κατευθυντήριες γραμμές σε τεχνικές εκτίμησης κινδύνου
- ερευνητικές εργασίες και εκθέσεις στην πρόληψη κινδύνων σε επιχειρήσεις
- σχετικά εκπαιδευτικά εργαλεία για κατάρτιση.

Το διαδίκτυο μπορεί επίσης να αποτελέσει μια χρήσιμη πηγή για τον εντοπισμό της πληροφορίας. Ωστόσο, δεν είναι όλες οι πληροφορίες εξίσου αξιόπιστες και πλήρεις και η πρόσβαση σε μια τέτοιου είδους νέα τεχνολογία δεν είναι δίκαια καταμερισμένη.

Ο καλύτερος τρόπος προσέγγισης μπορεί να γίνει διαμέσου των εθνικών κέντρων πληροφόρησης των ινστιτούτων επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας. Το Διεθνές Κέντρο Πληροφόρησης Επαγγελματικής Υγείας και Ασφάλειας (CIS)¹² του ILO φιλοξενεί ένα διεθνές δίκτυο αποτελούμενο από 140 ινστιτούτα και είναι γνωστό ως CIS Centres. Ο ρόλος του είναι η συλλογή, η επεξεργασία και η διάδοση χρήσιμων πληροφοριών σε θέματα επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας και αφορούν κυβερνήσεις, εργοδότες και εργαζόμενους σε όλους τους τομείς της οικονομίας.¹³

4. Τριμερής συμμετοχή και κοινωνικός διάλογος

Ο κοινωνικός διάλογος ανάμεσα στους εργοδότες, τους εργαζόμενους και τις κυβερνήσεις απέδειξε πως αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα εργαλεία στη δημιουργία ενός ασφαλούς και υγιούς εργασιακού περιβάλλοντος. Μελέτες έδειξαν πως ένας επιτυχημένος διάλογος μπορεί να δημιουργήσει μια ασφαλέστερη εργασία. Ένας ερευνητής κατέληξε στο γεγονός ότι «η συχνότητα των ατυχημάτων μπορεί να

¹² Η συντομογραφία CIS είναι το ακρώνυμο από το Γαλλικό όνομα: Centre international d'informations de sécurité et de santé au travail.

¹³ Ανατρέξτε στο www.ilo.org/cis το οποίο αποτελεί τόσο την πύλη για τα κέντρα πληροφόρησης του OSH σε όλο τον κόσμο, όσο και μια αυθεντική πηγή χρήσιμων πληροφοριών.

μειωθεί, επιτρέποντας τη συμμετοχική διοίκηση όσον αφορά στην υγεία και την ασφάλεια, ακόμη και σε περιπτώσεις όπου οι εργασιακές σχέσεις μπορούν διαφορετικά να χαρακτηριστούν ως ανταγωνιστικές». ¹⁴ Σεβασμός απέναντι στην αρχή της ελευθερίας της συνεργασίας και της αποτελεσματικής αναγνώρισης του δικαιώματος της συλλογικής διαπραγμάτευσης αποτελεί την κεντρική αξία του ILO, ¹⁵ όπως καθορίζεται στη Διακήρυξη στις Θεμελιώδεις Αρχές και Δικαιώματα στην Εργασία του ILO. ¹⁶ Διαμέσου της συμβολής του κοινωνικού διαλόγου στη βελτίωση της επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας, αποτελεί ένα σημαντικό μέρος της Ατζέντας Αξιοπρεπούς Εργασίας.

Αποτελεσματική διαχείριση της επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας

Αποτελεσματική διαχείριση των θεμάτων επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας μπορεί καλύτερα να επιτευχθεί διαμέσου μιας συστηματικής προσέγγισης, όπως συστήνεται στο ILO-OSH 2001. Ένα αποτελεσματικό σύστημα υγείας και ασφάλειας απαιτεί κοινή δέσμευση ανάμεσα στις αρμόδιες αρχές, τους εργοδότες, τους εργαζόμενους και τους αντιπροσώπους τους. Όπως ορίζεται στη Σύμβαση Επαγγελματικής Υγείας και Ασφάλειας, 1981 (No.155), η συνολική ευθύνη της παροχής ενός ασφαλούς και υγιούς εργασιακού περιβάλλοντος βαραίνει τους εργοδότες, ενώ την ίδια στιγμή οι εργαζόμενοι έχουν την υποχρέωση να συνεργάζονται μαζί τους στην εφαρμογή του προγράμματος επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας, καθώς επίσης να σέβονται και να εφαρμόζουν τις διαδικασίες και τα όργανα που σχεδιάστηκαν με σκοπό την προστασία από την έκθεσή τους σε κινδύνους κατά τη διάρκεια της εργασίας τους. Οι εργοδότες θα πρέπει να επιδεικνύουν την δέσμευσή τους όσον αφορά στην υγεία και ασφάλεια, θέτοντας σε εφαρμογή ένα πρόγραμμα. Το πρόγραμμα να είναι διαθέσιμο στους εργαζόμενους και τους αντιπροσώπους τους και θα πρέπει να περιλαμβάνει τις αρχές της πρόληψης, την αναγνώριση των κινδύνων, την πρόληψη και τον έλεγχό τους, την πληροφόρηση και την κατάρτιση.

Υπάρχουν πολλά διαφορετικά μοντέλα για την εξασφάλιση της συμμετοχής των εργαζομένων και των αντιπροσώπων τους στα συστήματα επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας. Τα μοντέλα αυτά ποικίλουν και μπορεί να έχουν τη μορφή είτε επιτροπών υγείας και ασφάλειας, σωματείων αντιπροσώπων, συμβουλίων εργαζομένων είτε άλλων κοινών δομών. Η συμμετοχή των εργαζομένων, η οποία επίσης αποτελεί μια βασική αρχή του ILO, είναι ιδιαίτερα αποτελεσματική όταν αφορά στη πρόληψη στον τομέα της επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας. Αυτό συμβαίνει επειδή οι εργαζόμενοι κάνουν τη δουλειά τους, βάση της δικής τους εμπειρίας και συχνά είναι ευκολότερο να αναγνωρίσουν τους κινδύνους και να βρουν λύσεις.

Το ILO-OSH 2001, θέτει τη συμμετοχή των εργαζομένων και των αντιπροσώπων τους στην καρδιά του συστήματος προσέγγισης της διαχείρισης της επαγγελματικής

¹⁴ Litwin, Adam Seth: Trade unions and industrial injury in Great Britain. London School of Ergonomics (LSE) discussion paper DP0486. LSE Centre for Economic Performance: London, 2000

¹⁵ Πιο ειδικά, διατηρείται στις ακόλουθες Συμβάσεις του ILO: the Freedom of Association and Protection of the Right to Organise Convention, 1948 (No. 87), and the Right to Organise and Collective Bargaining Convention, 1949 (No. 98)

¹⁶ Το κείμενο της Διακήρυξης βρίσκεται στην ακόλουθη ιστοσελίδα: www.ilo.org/declaration.

υγείας και ασφάλειας. Αναγνωρίζει ξεκάθαρα την ευθύνη των εργοδοτών για την διασφάλιση της ενημέρωσης και της κατάρτισης των εργαζομένων σε σχετικά θέματα. Απαιτεί επίσης από τον εργοδότη τη διευκόλυνση της πλήρους και αποτελεσματικής συμμετοχής του εργαζόμενου, εξασφαλίζοντας το γεγονός πως οι εργαζόμενοι έχουν το χρόνο και τους πόρους για να το κάνουν. Ενώ άλλα μοντέλα είναι πιθανά, οι Οδηγίες, συγκεκριμένα, προτείνουν τη συνένωση επιτροπών υγείας και ασφάλειας ως ένα μηχανισμό για τη συμμετοχή του εργαζόμενου στη διαχείριση της επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας.

Εταιρική κοινωνική ευθύνη και κοινωνικός διάλογος

Πολλοί εργοδότες αναγνωρίζουν το γεγονός ότι οι καλές εργασιακές σχέσεις και οι καλές συνθήκες υγείας και ασφάλειας στην εργασία είναι σημαντικά και αναπόσπαστα μέρη της πολιτικής της εταιρείας καθώς επίσης της εικόνας και της επιτυχίας της επιχείρησης. Αντιμετωπίζονται ως ζωτικής σημασίας στην επιτυχία της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης (CSR).

Η Τριμερής Διακήρυξη του ILO των Αρχών Αναφορικά με τις Πολυεθνικές Επιχειρήσεις και την Κοινωνική Πολιτική¹⁷ επιβάλλει να εφαρμοστούν τα υψηλότερα εθνικά πρότυπα για την επαγγελματική υγεία και ασφάλεια στις πολυεθνικές επιχειρήσεις και όσον αφορά σχετικά θέματα να συμπεριληφθούν σε συμφωνίες με τους αντιπροσώπους των εργαζομένων και τους οργανισμούς τους, όπου κρίνονται κατάλληλα.

Πρόσφατα, δημιουργήθηκαν διεθνή πλαίσια συμφωνιών ανάμεσα στη διοίκηση και τους αντιπροσώπους των εργαζομένων, τα οποία ικανοποιούν τα συμφέροντα και των δυο πλευρών στη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και των προοπτικών της επιχείρησης, ενώ την ίδια στιγμή προάγει δράσεις κοινωνικής ευθύνης. Η επαγγελματική υγεία και ασφάλεια είναι συχνά μέρος αυτών των συμφωνιών, όπως είναι η Συμφωνία της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης και των Διεθνών Εργασιακών Σχέσεων που υπογράφηκε ανάμεσα στη Lafarge Group και των ομοσπονδιών εργατικών σωματείων IFBWW, ICEM και WFBW.¹⁸ Ο όρος που αφορά την υγεία και την ασφάλεια, αναφέρει: «Θα πρέπει να παρέχεται ένα ασφαλές και υγιές εργασιακό περιβάλλον (ILO Convention 155). Θα πρέπει να ακολουθούνται καλύτερες πρακτικές επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας και θα πρέπει να είναι σύμφωνες με τις Οδηγίες του ILO για τα Συστήματα Διαχείρισης της Επαγγελματικής Υγείας. Όλοι οι εργαζόμενοι θα πρέπει να λαμβάνουν εκπαίδευση όσον αφορά τους επαγγελματικούς κινδύνους και να διαθέτουν τα μέσα πρόληψης αυτών».¹⁹

¹⁷ Διατίθεται στο <http://ilo.org/public/english/employment/multi/tripartite/declaration.htm>

¹⁸ The International Federation of Building and Wood Workers, the International Federation of Chemical, Energy, Mine and General Workers' Unions, και the World Federation of Building and Woodworkers' Unions αντίστοιχα

¹⁹ Το πλήρες κείμενο της συμφωνίας διατίθεται στο : <http://www.bwint.org/default.asp?Index=75&Language=EN>

5. Συμπέρασμα

Στις 28 Απριλίου 2007, χιλιάδες αντιπρόσωποι των κυβερνήσεων, των εργοδοτών και των εργαζομένων θα γιορτάσουν την Παγκόσμια Ημέρα Υγείας και Ασφάλειας του ILO. Το ενδιαφέρον τους θα εστιαστεί στην εξεύρεση τρόπων συμβολής τους στην Ατζέντα Αξιοπρεπούς Εργασίας, για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και καθιστώντας την εργασία ασφαλή και υγιή. Ένας τρόπος δράσης, ανοιχτός προς όλους, είναι η προαγωγή της επικύρωσης του Πλαισίου Προαγωγής για τη Σύμβαση της Επαγγελματικής Υγείας και Ασφάλειας, 2006 (No. 187) και άλλων προτύπων του ILO που σχετίζονται με την επαγγελματική υγεία και ασφάλεια. Οι κυβερνήσεις μπορούν να συμβάλουν, κάνοντας το πρώτο βήμα για την επικύρωση. Με αυτό το νομικό πλαίσιο, μια συστηματική, συνεκτική και τριμερής προσέγγιση στην επαγγελματική υγεία και ασφάλεια, θα αποτελέσει μέρος της προσπάθειας για μια αξιοπρεπή εργασία.